

1. Téma   **Finančné plánovanie** Prečo plánovať

2. Vyučovací predmet, odporúčaná veková kategória

Základy spoločenských vied, Osobné a rodinné financie

2. stupeň ZŠ, nižší stupeň viacročných gymnázií, vyšší stupeň viacročných gymnázií

3. Kľúčové slová

finančné plánovanie, finančný plán, strategické riešenia (myslenie)

4. Ciele

- Pochopiť, prečo je dobré finančne plánovať a riešiť veci v predstihu
- Ukázať, ako typicky vyzerá situácia, ak sa neplánuje a veci sa riešia „náhodne“.

5. Základné pojmy

Finančný plán je:

- Strategické rozvrhnutie financií, tak, aby som došla/došiel k cieľom.
- To isté, čo príprava na cestu, keď chcem ísť na Kriváň: Kadiaľ pôjdem? Mám na to, aby som tam vyšiel? Kedy vyrazím?
- To isté, čo projekt na rodinný dom. Ak sa chcem dopracovať k rozumnému výsledku, musím mať projekt. Aby som nezačal stavať múry a potom základy. Ono by to išlo aj bez projektu, ale výsledok by tomu aj zodpovedal – preto treba mať podrobný itinerár.

6. Príklad

Príklad 1: - paralela so stavbou alebo výletom

Finančné plánovanie sa dá dobre vysvetliť na príkladoch z iných oblastí života. Vo financiách, rovnako ako v iných činnostiach, je dobré veci riešiť koncepčne, rozmyslieť dopredu.

Povedzte študentom nasledujúci príbeh (prirovnanie)¹:

Ako sa typicky postupuje pri opravách a rekonštrukciách domu (klasické slovenské chalupárčenie)²:

- Kúpime si chalupu (domček) a vidíme, že je treba veľa vecí opraviť a prerobiť podľa vlastných predstáv.
- Dáme sa do práce. Prvé robíme veci, ktoré nás pália najviac: Natrieme okná, vymaľujeme, zariadime nábytkom.
- Potom zistíme, že treba urobiť elektrinu alebo vymeniť okná či urobiť kúrenie. A tak sa do toho dáme, novo vymaľované steny sa zašpinia, nábytok prenášame sem a tam a trpneme, kedy sa nám niečo rozbije alebo oderie.
- Pracujeme bez väčšej koncepcie, riešime to, čo práve situácia priniesie.
- Aký je výsledok?
  - Veľakrát si povieme: keby som to vtedy urobil inak
  - Niekedy prerábame aj to, čo sme už raz urobili

¹ Počas rozprávania nechajte študentov, nech sami prispievajú nejakou skúsenosťou zo života.

² Ideálny je vlastný príklad, ak máte.

- Máme s tým viac práce, než keby sme to na začiatku urobili poriadne

Ako by sa typicky malo postupovať pri stavbách alebo opravách domov:

Nepúšťame sa do toho sami, ale s odborníkom (alebo sa do toho aspoň nepúšťame bezhlavo, ale s rozmyslom).

- Architekt
  - Povieme svoje potreby, aké by mal dom spĺňať. Akú veľkú máme rodinu, či pracujeme z domu, či budeme usporadúvať veľké záhradné párty, či máme radi záhradu a chceme sa o ňu starať alebo radšej nie, či máme auto alebo dokonca 2, či máme nejaké koníčky, ktoré majú na stavbu veľký vplyv³.
  - V neposlednom rade riešime rozpočet, koľko to bude stáť.
  - Architekt následne navrhne riešenie, ktoré obsahuje:
    - Umiestnenie stavby na pozemku, veľkosť domu, garáže
    - Počet miestností, veľkosť miestností, orientáciu balkóna, priechodnosť miestností
- Projektant
  - Podľa návrhu architekta rieši nielen základné charakteristiky domu (veľkosť, materiál, postup prác), ale aj jednotlivé technické detaily, aby sa dom dal postaviť: počet zásuviek, výška vypínačov, veľkosť vane, sklon odpadov a podobne.
- Realizácia – stavebníci a remeselníci, ktorí podľa projektu všetko urobia: základy, múry, strechu, podlahy, kúrenie, elektrinu...

Príklad 2: - S finančným plánom alebo bez**Bez plánu:**

- Nadobúdame jednotlivé produkty v poradí, ako riešime niektoré konkrétne situácie.
- Produkty vyberáme podľa toho, čo sa nám v danú dobu zdá výhodné: Stavebné sporenie, pretože má štátnu podporu, životné poistenie, pretože ušetríme na daniach, poistenie straty zamestnania, pretože ho od nás chce hypotekárna banka, dôchodkové pripoistenie, pretože získame štátnu podporu.
- K čomu to vedie?
  - Občas sa stane, že musíme zbúrať niečo, čo sme postavili – zrušiť produkt, ktorý nevyhovuje⁴.
  - Často si povieme: keby som vtedy⁵...
  - Máme produkty, ktoré sa nehodia k nášmu cieľu⁶.
  - Produkty nie sú dobre skombinované. Napr. nie je vhodné investovať do akcií, pokiaľ nemám základnú finančnú rezervu⁷.

³ Možno sme fanúšikovia veteránov alebo stavíme železničné modely alebo máme radi akváriá so žralokom

⁴ Máme dôchodkové pripoistenie už od 18 rokov, máme tam 6 000 Eur, ale nutne potrebujeme peniaze, pretože čerpáme hypotéku, vybavujeme byt a ešte nám ukradli auto. Namiesto získania peňazí ako drahé spotrebiteľské úverov radšej vyberáme relatívne dostupné dôchodkové pripoistenie, ktoré ale malo slúžiť na iný dlhodobý účel.

⁵ Keby som pred 10 rokmi investoval len 50 Eur do akciového fondu, mohol som mať 8 000 Eur.

⁶ Nech by sme mali kúpeľňu s krásnymi dlaždičkami, krásnym umývadlom, ale nevojde sa nám tam tá rohová vaňa, ktorú by sme tak veľmi chceli. O hlúpych 10 cm.

⁷ Investícia do akciových fondov je sama osebe dobrá, ale musia byť splnené aj ďalšie podmienky. Napr. mať likvidnú rezervu. Inak by sa mohlo stať, že investujeme 4 000 Eur do akciových fondov, trhy poklesnú o 20 % a my budeme peniaze potrebovať, pretože sme 2 mesiace chorí. Keď máme rezervu, máme odkiaľ brať a nemusíme predávať dočasne znehodnotenú investíciu.

S plánom

- Najprv si definujeme
  - Ciele: čo chceme
  - Zdroje: koľko na to máme
- Urobíme finančný plán, ktorý zatiaľ nerieši „technické detaily“ (fin. produkty – vid' Architekt). Rieši stratégiu. Rieši, aké peniaze sú určené pre aký cieľ.
  - Aké bude treba poistenie (na aký účel) a koľko to bude stáť?
  - Aká vysoká bude hypotéka a aký vysoká bude splátka?
  - Aká vysoká má byť likvidná rezerva? Koľko sa má pravidelne investovať na zabezpečenie v starobe?
- Navrhujeme konkrétne produkty (vid' Projektant)
  - Vychádzame z plánu. Už vieme, že potrebujeme napr. poistenie na smrť na 60 000 Eur a hľadáme pre to vhodný produkt. Alebo vieme, že potrebujeme požiť 63 000 Eur na bývanie a že chceme dlhú splatnosť. Tak hľadáme vhodný produkt.
  - Cieľom je nájsť také produkty:
    - Ktoré sú v súlade s plánom
    - Sú dobré a vhodné (vzhľadom k vytýčeným cieľom)
- Produkty uzavrieme (vid' Realizácia - remeselníci)
  - Produkty uzatvárame s odborníkmi (špecialistami), ktorí svojej práci rozumejú.
  - My vďaka plánu vieme, čo chceme – kam kráčame.

Príklad 3: - paralela so študentom

Ďalší príklad, na ktorom sa dá ukázať prínos finančného plánu, je príprava na skúšku, (činnosť študentom tak blízka).

Predstavte si, že sa máte za týždeň naučiť 30 otázok na maturitu. Čo môžete urobiť?

1. Ukážkový študent („bifľoš“):
  - a. Urobil si plán (30 otázok, to znamená 5 otázok denne a posledný deň je na opakovanie). 5 otázok denne znamená, že na každú otázku je cca 1,5 až 2 hodiny.
  - b. Plánu sa drží
  - c. Na konci každého dňa kontroluje, či ide podľa plánu
2. Snaživý študent
  - a. Urobí plán
  - b. Prvá otázka podľa plánu, pri druhej sa zasekne a zdrží o niečo dlhšie, na konci dňa prešiel len 3 otázky
  - c. 2. deň – začne s niečím ľahším, vyberie otázku, ktorá ho baví a kde už niečo vie. Strávi na tom 1/2 dňa.
  - d. Po 6 dňoch sa dostane k otázke číslo 16, preto 7. deň zvyšok len letmo preletí a dúfa, že bude mať šťastie.
3. Ľahkovážny študent (Typický:-))
  - a. 1. deň – času dosť
  - b. 3. deň – mohol by som pomaly začať, niečo by sa s tým malo robiť
  - c. 5. deň – skúsime dohnať, čo sa dá
  - d. 6. a 7. deň – aj tak to nemá cenu

A ako to súvisí s finančným plánovaním?

1. Ukážkový študent („bifľoš“) – tak by to malo ideálne vyzerat'
2. Snaživý – máme plán, ale nedržíme sa ho. Plán je len myšlienka, viazne realizácia. Niečo robíme, ale nevedie to k cieľu. Sem tam uzavrieme nejaký produkt, ukladáme peniaze, ale chaoticky (z hľadiska dlhodobého - z hľadiska plánu pokrívka).)
3. Lahkovážny – nič nerieši, nemá starosti, riešenie odkladá. Akonáhle zostáva málo času, rezignuje: „aj tak to nemá cenu“. Výsledok sa nedostaví.

7. Cvičenie

Cvičenie 1 - Ďalšie paralely zo života

Nájdite so študentmi ďalšie paralely z bežného života s finančným plánom. Hľadajte príklady, kde sa vyplatí plánovanie, premýšľanie, voľba stratégie. Ale kde človek často a prirodzene tiež koná emocionálne alebo krátkodobo.

Tipy na premýšľanie, kde paralely hľadať:

- Prístup k liečeniu chorôb: Bolí ma v krku a idem do lekárne, „aby mi dali nejaké kvapky“. Namiesto toho, aby som šiel za lekárom zistiť skutočnú príčinu.
- Ako by asi vyzeral futbal bez stratégie (trénera)? Predstavte si, že nájdete 11 chlapcov, ktorí niekedy hrali futbal a hodíte medzi nich loptu (čo keď nikto nebude v bráne?).
- Ako by vyzerala cestovná agentúra, ktorá by uvažovala ako chlapci na stanovačke? (Neviem, čo bude zajtra, vstanem keď sa mi bude chcieť a keď prestane bolieť hlava.)
- Ako by vyzeral byt, keby som doňho nasťahoval každý kus nábytku, ktorý sa mi páči (nie ktorý sa tam hodí)? Možno by som mal 5 stolov, 1 stoličku, žiadnu skriňu a 3 hojdacie kreslá.

Cvičenie 2

Na cvičení si ukážeme, aký je rozdiel v tom, keď sa pustím do riešenia problému s bývaním s plánom alebo bez plánu.

Plánujeme kupovať za 2 roky byt (rodinný dom) za 80 000 Eur. Nemáme žiadne vlastné prostriedky. Zarábame a môžeme šoriť a neskôr splácať. Máme dve možnosti, čo môžeme urobiť:

1. S plánom – budeme o situácii premýšľať, budeme ju riešiť
2. Bez plánu – necháme čas plynúť, nebudeme robiť nič, budeme to riešiť, až keď to nastane.

Pripravte si nasledujúcu tabuľku:

	S plánom	Bez plánu
Sporiť (Eur mesačne)		
Za 2 roky nasporím		
Požičiam si (Eur)		
Čo je (% z hodnoty)		
Úroková sadzba úveru		

Splátka úveru		
Možnosti získania úveru		

Ako bude uvažovať človek s plánom:

Nechajte na študentoch, ako by uvažovali, ak by zarábali a za 2 roky by chceli riešiť bývanie.

Otázka	Odpoveď
Potrebujem bývanie za 80 000 Eur.	
Ako to asi budem riešiť?	úverom (hypotékou)
Koľko asi budem mesačne splácať?	S pomocou Excelu a funkcie PMT (cca 268 Eur ⁸)
Čo pre to mám urobiť dnes?	Sporiť a to podobne vysokú čiastku (cca 268 Eur)
Koľko budem mať za 2 roky nasporené?	$268 \times 2 \text{ roky} \times 12 \text{ mesiacov} = 6\,432^9$
Koľko potrebujem požičať?	$80\,000 - 6\,432 = 73\,568$
Aký veľký je úver proti cene nehnuteľnosti?	$73\,568 / 80\,000 = 92\%$

Tu sa zastavme a vráťme sa k človeku bez plánu. Úrokovú sadzbu a možnosti získania úveru nechajme na neskôr.

Človek bez plánu (a zatiaľ bez starostí):

- Nič nerieši, nič nespóruje.
- Za 2 roky nemá samozrejme nič.
- Potrebuje požičať celých 80 000 Eur, čo je 100 % z ceny nehnuteľnosti.

Na porovnanie vyplnená tabuľka:

	S plánom	Bez plánu
Sporiť (Eur mesačne)	268	0
Za 2 roky naspórujem	6432	0
Požičiam si (Eur)	73 568	80 000
Čo je (% z hodnoty)	92 %	100%
Úroková sadzba úveru		
Splátka úveru		
Možnosti získania úveru		

⁸ Úroková sadzba 1,29 %, splatnosť 30 rokov. (Ak chcete, dosadzte si iné parametre)

⁹ Ak si chcete potrénovať finančnú matematiku, tak použite matem. funkcie, napríklad v Exceli a počítajte s malým výnosom. Napr. 1 % p.a.

Úrokovú sadzbu porovnajte napr. na www stránke niektorej z bánk. Tu sú momentálne úrokové sadzby (k 1.4.2018) pre 100% a 85% hypotéku:

- 100 % má sadzbu 1,99 %
- 85 % má sadzbu 1,29 %

Hodnoty zapíšte do tabuľky

Teraz spočítajte splátku takejto hypotéky – vid' napr. funkciu PMT (vypočíta splátku pôžičky pri konštantných platbách a konštantnej úrokovej sadzbe) v Exceli:

- 100 % má splátku 295 Eur.
- 85 % má splátku 248 Eur.

Hodnoty zapíšte do tabuľky

Čím je daný rozdiel v sumách?

1. výškou úveru
2. výškou úrokovej sadzby

Teraz so študentmi diskutujte, aké sú možnosti získania úveru v oboch variantoch:

1. 100% hypotéka
2. 85% hypotéka

Čo keď banka za 2 roky nebude poskytovať 100% hypotéky?

Z koľkých bánk si budem môcť vyberať v každom variante (kde budem mať ponuku širšiu) ?

Kde hrozí, že banky budú mať ďalšie nepríjemné požiadavky: dokladovať výšku príjmu, povinnosť životného poistenia a podobne?

Záver:

Vráťte sa k príkladu a prejdite si so študentmi plusy a mínusy riešenia s plánom a bez plánu:

Riešenie s plánom	
„+“	„-“

8. Poznámky